

Markus Bernsen: Danmark disruptet – tro, håb og tech-giganter. *Gyldendal Business 2019, 213 s., uden illustrationer, ISBN 9788702270884*

”Ulven kommer” er en teknologihistorisk klassiker, og i bogen *Danmark disruptet* gentages den i ny forklædning med de sædvanlige overtoner af teknologisk determinisme. Forfatteren er Markus Bernsen, der som journalist i et årti har skrevet om teknologi og samfund samt bidraget til bøger om den danske magtelite. I sin nye bog beskriver han tech-giganternes magt og indflydelse i Danmark i en række kapitler, hvor vi følger ham rundt i Danmark og USA og får et indblik i den nyeste udvikling i tech-miljøet og forfatterens holdning til den omsiggribende digitalisering.

I indledningskapitlet får vi at vide, at en hel generation af danskere tilsyneladende er faret vild i deres mobiltelefoner, ”som var de hypnotiseret af en fjern og fremmed magt, hvilket måske er nøjagtig, hvad de er” (s. 9). Og det gælder i øvrigt også staten, der er teknologibejstret som

aldrig før. Danmark er, som det fremgår af bogens bagsidetekst, ”et land i teknologiens klør”, hvor værdier er noget, vi er i gang med at downloade fra USA. Der er derfor behov for en modstandsbevægelse og et opgør med tech-branchen, og forfatteren beskriver sin deltagelse i et møde arrangeret af Thomas Madsen-Mygdal, fordi ”vi lever i en verden, hvor teknologi opsluger vores samfund, etik og selve vores eksistens” (s. 11). Mødet skal munde ud i *The Copenhagen Catalog*, en slags etisk guidebog for teknologibranchen, der skal være med til at sætte en bedre retning for fremtidens samfund og undgå den dystopi, bogen ellers ridser op.

I kapitel 2 handler det om, hvordan Danmark blev en forstad til Silicon Valley, og hvordan teknologien har fået magt over danskerne i en sådan grad, at vi ifølge forfatteren er blevet teknoseksuelle. Vi bliver præsenteret for, hvad der næsten fremstår som djævelen selv – de store tech-virksomheder som Google og Apple – og den danske forkærlighed for ordet disruption hudflettes. Forfatteren kritiserer i den forbindelse Lars Løkke Rasmussens deterministiske opfattelse af, at disruption (hvad det så end betyder) er noget, der bare sker, og som det gælder om at få det bedste ud af. Et fremtidstog, man kan springe på eller blive kørt ned af. Men desværre undgår forfatteren i sin bog ikke helt selv den deterministiske fælde.

I kapitel 3 præsenteres læseren for Singularity University og de mange danskere, der hos organisationen har været på kursus i, hvordan verden vil ændre sig

fundamentalt pga. nye såkaldte eksponentielle teknologier – særligt fra 2045! Som forfatteren understreger, virker deres dommedagsfortælling, inkl. klassikeren med at maskinerne i fremtiden vil tage størstedelen af vores jobs, som en fortælling med stærke religiøse overtoner. De stejle udviklingskurver og robotguder lyder ifølge ham som noget fra en science fiction film, og som læser forbløffes man over, at danske politikere, forretningsfolk og embedsmænd virkelig betaler i dyre domme for den slags forudsigelser.

Som teknologihistoriker kan man heller ikke lade være med at trække på smilebåndet af udtalelser som fx den daværende beskæftigelsesminister Troels Lund Poulsen, der i 2017 forklarede regeringens disruptionsråds vigtighed med, at ”det er som bekendt svært at spå om fremtiden [...] Men sikkert er det, at den kommer hurtigt” (s. 71). Det giver mindelser om dengang, telegrafene og jernbanen var de nye samfundsforandrende teknologier, der fik både positive og negative forudsigelser med på vejen og medførte mange overvejelser om hastighed (se fx *Den Jyske Historiker* nr. 108). Eller for at tage et nyere eksempel, da Alfred Toffler i 1970 skrev bogen *Fremtidschok* om mennesker, der overvældes af forandring og permanensens død. Fælles for alle disse forudsigelser om, hvordan teknologi vil forandre vores samfund, er, at de nogle gange rammer forholdsvis plet, andre gange helt uden for skiven. For teknologi er selvfølgelig ikke en udefra kommende kraft, der automatisk ændrer samfundet

på bestemte måder, men noget, vi skal forholde os til, diskutere og sætte i spil i forhold til den udvikling af samfundet, vi ønsker os. Og det er der ikke noget nyt i. En kendt teknologihistoriker, Melvin Kranzberg, skrev for snart mange år siden, at teknologi hverken er god eller dårlig – men den er heller ikke neutral.

Hvis man et kort øjeblik prøver at sætte sig ud over den relativt korte tidsperiode, som bogen *Danmark disruptet* fokuserer på, vil jeg foreslå, at læseren forestillede sig at være født i Danmark i 1845 og som noget exceptionelt for den tid levede i 100 år. Du ville som lille have haft mulighed for at køre med Danmarks første jernbane og få år efter at sende et telegram. Som voksen ville du opleve ting som elværker, skrivemaskiner, telefoner, kuglepenne, wc'er, støvsugere, cykler, biler, flyvemaskiner, kunstgødning, armeret beton, biografer, musikafspillere, radio og plastik blive en mere og mere almindelig del af det danske samfund med hvad der til har hørt af produktionsanlæg og store infrastrukturelle systemer lige fra kilometervis af kloakrør til Lillebæltsbroen. Lige før, du lukkede øjnene, ville de første mennesker være blevet kureret med penicillin, regnemaskinerne var blevet så avancerede, at vi begyndte at kalde dem computere, og den første atombombe var faldet. Supermarkeder og motorveje nåede du lige nøjagtigt ikke at opleve, men alligevel kommer den langt senere lancering af Iphonen – i hvert fald i denne anmelders optik – til at fremstå lidt mere parentesagtig end disruption-guruerne

har det med at prædike. Ligesom robotterne – som i øvrigt har været en del af vores samfund længe – kommer til at fremstå mindre skræmmende. Ikke fordi jeg ikke tror, at arbejdsmarkedet vil forandre sig, men fordi det ikke er noget nyt. Hverken job som telefondame, typograf eller syerske præger det danske arbejdsmarked i dag, ligesom skrivestuerne også er nedlagte. I bogen citeres den daværende forskningsminister Tommy Ahlers for at sige, at vi ikke længere kan vide, hvordan arbejdsmarkedet kommer til at udvikle sig (s. 147), men man får lidt lyst til at stille modspørgsmålet: Hvornår kunne vi sidst vide det? Samlebånd, containere og supermarkeder har fx også gjort sit til at ændre det længe før Facebook, Google, Apple og Amazon og de andre skurke fra bogen kom på banen.

Tilbage til bogen så er det i kapitel 4 bl.a. den politiske proces omkring anlæggelsen af datacentre i Danmark, der er i centrum. Som det i parentes bemærket fx også var tilfældet, da Århus byggede containerhavn i begyndelsen af 1970'erne, går man lokalt ofte langt for at tækkes de store virksomheder, der gerne vil etablere sig i lokalområdet. I kapitel 5 er det Københavns Kommunes tætte samarbejde med Google, og kommunernes ofte fejlslagne investeringer i teknologier som fx spiserobotter, der er i fokus, og vi præsenteres sporadisk for Shoshana Zuboffs nye bog om overvågningskapitalismen. I kapitel 6 er det skolesystemet, der er i centrum. Her får vi at vide, at vi mange gange før har overvurderet teknologiens

betydning for uddannelsessystemet, og læseren præsenteres for tænketanken Analogiseringsstyrelsen, der bl.a. arbejder for indførelsen af analoge zoner og bekæmper den digitalisering, der ikke altid er smart, som fx når man skal tjekke bus-sens afgangstider på telefonen i stedet for at køreplanen hænger ved busstoppestedet. I kapitel 7 tages vi med på køretur i Silicon Valley og møder Stewart Brand, og endelig kommer vi i kapitel 8 på tur til Hvide Sande, hvor kablerne kommer ind fra USA.

Bogen stiller relevante spørgsmål, som hvad er egentlig spørgsmålet, når digitalisering altid synes at være svaret (s. 101), og tager relevante emner op, som når forfatteren peger på frykten for at nogen vil tage vores jobs, velfærd og fremtid, om det så er kineserne eller robotterne (s. 147). Men man bliver lidt træt af dens krigsmetaforer, som fx når der tales om faldet af det sidste forsvarsværk mod techgiganterne (s. 160), og som teknologihistoriker savner man også det fokus, der i forskningen i øjeblikket er på alt det, der ikke forandrer sig så hastigt. På dagligdagen, det gamle og vedligehold som det præsenteres i den engelske teknologihistoriker David Edgertons klassiker *The Shock of the Old* fra 2006, hvor han bl.a. peger på hestens betydning i 1. og 2. verdenskrig og i øvrigt hudfletter vores optagethed af det nye på bekostning af det gamle.

Alt i alt formåede bogen ikke rigtigt at overbevise denne anmelder om, at verden i den grad er af lave, og at vi står

over for en helt ny situation. Dertil virker de forskellige problematikker, som bogen ridser op, alt for velkendte set i et historisk perspektiv. Som noget positivt lægger bogen op til refleksion over vores teknologibrug, men alt i alt fremstår den mere anekdotisk end skarpt analytisk.

Louise Karlskov Skyggebjerg